

WOLONTARIAT PRACOWNICZY DLA UKRAINY

RAPORT Z BADANIA

Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce i Fundacja BNP Paribas dziękują wszystkim, którzy wzięli udział w badaniu „Wolontariat pracowniczy dla Ukrainy”: tym, którzy wypełnili ankietę, oraz osobom, które uczestniczyły w wywiadach grupowych.

Dziękujemy także wszystkim pracownikom-wolontariuszom, kadrze zarządzającej i pracodawcom za ogromne zaangażowanie oraz wszechstronną pomoc udzielaną uchodźczynom i uchodźcom wojennym z Ukrainy.

WOŁONTARIAT PRACOWNICZY DLA UKRAINY RAPORT Z BADANIA

AUTOR: **TOMASZ SCHIMANEK**

Raport ten jest rozszerzeniem dużego badania wolontariatu pracowniczego, przeprowadzonego jesienią 2021 r., z którego wnioski zostały zawarte w raporcie „**Wolontariat pracowniczy przyszłości**”.

Współpraca: **Paulina Kamyk, Stanisław Głąbski**

Redakcja i korekta: Dominik Wódz

Skład: Konrad Grajner

ISBN: 978-83-941809-9-7

Wydawca: **Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce**

© Copyright Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce

Warszawa, październik 2022

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE	4
1. PODSUMOWANIE BADANIA	6
1.1. WYBRANE WYNIKI BADANIA	6
1.2. WYBRANE WNIOSKI	7
1.3. WYBRANE REKOMENDACJE	8
2. PODSTAWOWE INFORMACJE O BADANIU	8
3. WYNIKI BADANIA	11
3.1. ANKIETA ON-LINE	11
3.2. WYWIADY GRUPOWE	20
3.3. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH	24
4. NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI	26
4.1. WOŁONTARIAT PRACOWNICZY DLA UKRAINY	26
4.2. WOŁONTARIAT PRACOWNICZY – ZMIANY	29
5. KLUCZOWE REKOMENDACJE	31
6. ZAŁĄCZNIK 1:	
PRZYKŁADY ROZWIĄZAŃ ZASTOSOWANYCH W FIRMACH POMAGAJĄCYCH UCHODŹCZYNOM I UCHODŹCOM WOJENNYM Z UKRAINY	34

SŁOWO WSTĘPNE

PAWEŁ ŁUKASIAK

PREZES AKADEMII ROZWOJU FILANTROPII W POLSCE

Rzadko się zdarza, że mamy tak mocne poczucie uczestnictwa w ważnych wydarzeniach, szczególnie w kontekście tak istotnych tematów jak wolontariat.

Tuż przed napaścią Rosji na Ukrainę i napływem uchodźców do Polski przeprowadziliśmy badanie na temat przyszłości wolontariatu pracowniczego. Chcieliśmy dowiedzieć się, jakimi wartościami kierują się osoby zaangażowane w wolontariat pracowniczy, jakie są perspektywy jego rozwoju. Nie podejrzewaliśmy, że najbliższe miesiące pokażą, jak wolontariat pracowniczy okaże się skuteczny w niesieniu wsparcia uchodźcom i pomocy Ukrainie. Potwierdziły się też wyniki i wnioski z przeprowadzonych badań: do najczęściej wskazywanych przez badanych wartości, zasad, postaw i zachowań związanych z wolontariatem pracowniczym należały bowiem: szacunek dla drugiego człowieka, empatia, zdolność do współpracy i odpowiedzialność.

Ta sytuacja sprowokowała nas do poszerzenia badania wolontariatu pracowniczego o zaangażowanie na rzecz uchodźców i pomocy Ukrainie, z którego wynika, że sytuacja kryzysowa podziałała stymulująco na wolontariuszy. Zaangażowanie w pomoc na rzecz uchodźców spowodowało wzrost aktywności dotychczasowych wolontariuszy, pojawienie się nowych pracowników, którzy poczuli potrzebę zaangażowania w wolontariat, zwiększenie wymiaru czasu poświęcanego na działania społeczne.

Wszystkim wolontariuszom zaangażowanym w niesienie pomocy uchodźcom i Ukrainie pragniemy gorąco podziękować. Jesteście bohaterami naszych czasów!

JOANNA GAJDA-WRÓBLEWSKA
PREZESKA FUNDACJI BNP PARIBAS

Solidarność społeczna, szacunek dla drugiego człowieka i odpowiedzialność – to określenia, które przychodzą na myśl, gdy opisujemy reakcję Polaków na wojnę w Ukrainie. To, jak szybko i z jaką mocą zareagowaliśmy, zdumiało cały świat. Siła, z jaką odpowiedzieliśmy jako Polacy na ten humanitarny kryzys, jest niesamowita. To pokazało również nowe oblicze wolontariatu pracowniczego, który przybrał na sile. Właściwie każdy z nas dotknął w jakimś wymiarze działań na rzecz wsparcia osób uciekających przed wojną, czy to prywatnie, czy w ramach akcji firmowych – wolontariat pracowniczy, wsparcie finansowe, rzeczowe czy usługowe. Szczególnie warto podkreślić wątek partnerstw. Działania wolontariackie mają większy pozytywny wpływ, gdy odbywają się we współpracy. Łączenie siły wolontariuszy, kompetencji organizacji pozarządowych, zasobów biznesu i lokalnych samorządów gwarantuje większą skuteczność w działaniu. To właśnie współpraca w wolontariacie, w działaniach pomocowych jest potrzebna bardziej niż kiedykolwiek... by to działanie było jak najbardziej efektywne i stanowiło po prostu mądrą, dobrze ukierunkowaną pomoc.

Serdecznie zachęcam do zapoznania się z wynikami raportu i rekomendacjami z niego wynikającymi.

Dobrej lektury!

1. PODSUMOWANIE BADANIA

Badanie „**Wolontariat pracowniczy dla Ukrainy**” służyło zebraniu informacji dotyczących zaangażowania pracowników-wolontariuszy w pomoc uchodźczynom i uchodźcom z Ukrainy oraz ewentualnych konsekwencji tego zaangażowania w postaci zmian w programach wolontariatu pracowniczego. Badanie obejmowało firmy działające w Polsce i miało charakter jakościowy. Jego głównym elementem była ankieta internetowa uzupełniona przez wywiady grupowe z przedstawicielami firm i organizacji pozarządowych zaangażowanych w pomoc uchodźczynom i uchodźcom z Ukrainy. Badanie zostało przeprowadzone latem 2022 roku przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce we współpracy z Fundacją BNP Paribas.

Poniżej jako podsumowanie badania zostały przedstawione wybrane wyniki, wnioski i rekomendacje. Wszystkie istotne wyniki, wnioski i rekomendacje znajdują się w dalszych częściach raportu.

1.1. WYBRANE WYNIKI BADANIA

- ▶ Na ankietę internetową odpowiedziało **31 firm** prowadzących programy wolontariatu pracowniczego.
- ▶ W większości były to **duże firmy**, prowadzące wolontariat pracowniczy **od co najmniej 5 lat**.
- ▶ W ponad połowie firm, które wzięły udział w badaniu, w wolontariat pracowniczy stale lub aktywnie jest zaangażowanych **więcej niż 100 pracowników**.
- ▶ Wolontariat pracowniczy wiąże się najczęściej z takimi wartościami, jak **solidarność społeczna, szacunek dla drugiego człowieka i odpowiedzialność**.
- ▶ Przed wybuchem wojny w Ukrainie **9 firm** pomagało uchodźcom z różnych krajów, po wybuchu wojny **wszystkie z 31 firm** zaangażowały się w pomoc uchodźczynom i uchodźcom z Ukrainy.
- ▶ We **wszystkich 31 firmach** wsparcie uchodźcom oferowali pracownicy-wolontariusze, a w **17 firmach** programy wolontariatu pracowniczego zostały skoncentrowane na pomocy uchodźcom.
- ▶ Wolontariusze poza swoją pracą oferowali uchodźcom, przy wsparciu firm, również **pomoc finansową, rzeczową czy usługową**.
- ▶ Dla większości firm istotnym partnerem w niesieniu pomocy uchodźcom były **organizacje pozarządowe**.

- ▶ W **26 firmach** wsparcie dla uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy spowodowało **wzrost liczby pracowników angażujących się w wolontariat**.
- ▶ **26 firm nadal wspiera uchodźców z Ukrainy**, ale w **17** jest ono **mniejsze niż na początku wojny**.
- ▶ **26 firm** planuje wspierać uchodźców z Ukrainy w kolejnych 6 miesiącach.
- ▶ Najważniejsze **wyzwania** dla firm związane z pomocą uchodźcom to m.in.: zmieniająca się sytuacja uchodźców z Ukrainy i wynikające z niej potrzeby, bariera językowa oraz ograniczone zasoby finansowe i rzeczowe firm niezbędne do udzielania wsparcia.
- ▶ W perspektywie najbliższego roku **żadna z firm** nie planuje ograniczania lub rezygnacji z wolontariatu pracowniczego, a **22 firmy** zamierzają rozwijać programy wolontariatu pracowniczego.
- ▶ **22 firmy** zastosowały i opisały nowe rozwiązania w ramach pomocy uchodźcom z Ukrainy, w tym dotyczące wolontariatu pracowniczego.

1.2. WYBRANE WNIOSKI

- ▶ **Wolontariat pracowniczy we wszystkich firmach uczestniczących w badaniu został skierowany na pomoc uchodźcom z Ukrainy.** W ponad połowie z nich pomoc uchodźcom zdominowała programy wolontariatu pracowniczego.
- ▶ **Cele i priorytety programów wolontariatu pracowniczego nie zmieniły się**, ale aktywność wolontariuszy była skoncentrowana na pomocy uchodźcom.
- ▶ W ponad połowie firm **wsparcie dla uchodźców stało się stałym elementem programów wolontariatu pracowniczego**.
- ▶ Skoncentrowanie aktywności wolontariuszy na pomocy uchodźcom niesie potencjalne **wyzwania dla firm** związane z ograniczeniem aktywności wolontariuszy w innych obszarach oraz radykalnym zwiększeniem kosztów działań wolontariuszy i innych rodzajów wsparcia dla uchodźców.
- ▶ Po pół roku od rozpoczęcia wojny można zaobserwować **lekki spadek zaangażowania firm w pomoc uchodźcom**, także w ramach wolontariatu pracowniczego.
- ▶ Wsparcie dla uchodźców wzmocniło i rozwinęło **współpracę firm z organizacjami pozarządowymi**.
- ▶ Pomoc dla uchodźców spowodowała **wzrost aktywności dotychczasowych wolontariuszy, pojawienie się nowych pracowników chcących angażować się w wolontariat, zwiększenie wymiaru czasu poświęcanego przez wolontariuszy na działania społeczne**.

1.3. WYBRANE REKOMENDACJE

- ▶ Firmy powinny **rozwijać programy wolontariatu pracowniczego** w wymiarze ilościowym, zagospodarowując wzmożoną aktywność społeczną pracowników na rzecz uchodźców wojennych z Ukrainy.
- ▶ Dla firm jest użyteczne **rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi**, które pomagają uchodźcom i mieszkańcom Ukrainy. Są one dla firm źródłem wiedzy, doświadczeń, a także dostarczycielem sprawdzonych mechanizmów wsparcia.
- ▶ Niezbędne wydaje się racjonalne **godzenie w programach wolontariatu pracowniczego wsparcia dla uchodźców z angażowaniem wolontariuszy w rozwiązywanie innych problemów społecznych**.
- ▶ Firmy powinny konsekwentnie **doskonalić programy wolontariatu pracowniczego w wymiarze jakościowym**, wykorzystując i rozwijając rozwiązania, które zostały wprowadzone w ramach wsparcia dla uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy.
- ▶ Konieczne jest także **zapewnienie środków finansowych** niezbędnych do realizacji programów wolontariatu pracowniczego, adekwatnych do planowanych działań. W efektywnym wykorzystaniu tych środków pomocna jest współpraca z organizacjami pozarządowymi, które mogą dla potrzeb związanych z realizacją działań wolontariuszy wykorzystywać wiedzę, doświadczenia, zasoby ludzkie i organizacyjne oraz sprawdzone metody działania.

2. PODSTAWOWE INFORMACJE O BADANIU

Jesienią 2021 roku Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce wspólnie z Fundacją BNP Paribas przeprowadziła badanie wolontariatu pracowniczego zatytułowane **„Wolontariat pracowniczy przyszłości”**. Jego efektem jest raport prezentujący oczekiwania wobec wolontariatu pracowniczego jego kluczowych interesariuszy: pracodawców, pracowników i partnerów, czyli organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych, oraz informacje dotyczące stanu wolontariatu pracowniczego w 2021 roku. Raport jest dostępny **TUTAJ**.

W chwili przeprowadzania tego badania nikt z badaczy ani badanych nie przewidywał tego, co wydarzyło się w 2022 roku, czyli wojny w Ukrainie. Wojny, która ma bezprecedensowe konsekwencje dla Ukrainy, Europy i świata, a także dla Polski, kraju przyfrontowego, którego granicę przekroczyło już ponad 6 mln uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy. Społeczność międzynarodowa podziwia powszechne zaangażowanie Polek i Polaków w pomoc obywatelom Ukrainy uciekającym przed wojną. W tę pomoc włączyły się organizacje pozarządowe, samorządy terytorialne oraz przedsiębiorcy, także w ramach wolontariatu pracowniczego.

Celem badania „**Wolontariat pracowniczy dla Ukrainy**” miało być uzupełnienie obrazu wolontariatu pracowniczego wykonanego jesienią 2021 roku o informacje dotyczące zaangażowania w pomoc uchodźczyniom i uchodźcom z Ukrainy oraz ewentualnych konsekwencji tego zaangażowania w postaci zmian w programach wolontariatu pracowniczego, które dokonały się między jesienią 2021 a latem 2022 roku.

Badanie zostało przeprowadzone w okresie lipiec–wrzesień i miało charakter jakościowy. Jego podstawą była **ankieta on-line** skierowana do firm, które prowadzą programy wolontariatu pracowniczego. Baza danych takich firm została zebrana przy okazji badania „Wolontariat pracowniczy przyszłości”. Na ankietę odpowiedziało **31 firm** działających w Polsce.

Uzupełnieniem ankiety były **wywiady grupowe on-line z 7 przedstawicielami firm**, których pracownicy-wolontariusze pomagali uchodźcom z Ukrainy, wytypowanych na podstawie odpowiedzi udzielonych w ankiecie. Były to osoby reprezentujące: Orange Polska, Allegro Polska, Danone Polska, Fundację Deloitte Polska, Fundację Nienieodpowiedzialni Grupy ANG i Ikano Bank.

Odpowiedzi na ankietę pokazały, że kluczowym partnerem dla firm, których pracownicy-wolontariusze pomagali Ukrainkom i Ukraińcom przyjeżdżającym do Polski, były organizacje pozarządowe. Dostarczały informacji o potrzebach uchodźców i optymalnych sposobach ich zaspokajania, a przede wszystkim organizowały pomoc, bezpośrednio docierając z nią do potrzebujących. Dlatego dodatkowo zostały przeprowadzone **wywiady on-line z 4 przedstawicielami organizacji pozarządowych** zaangażowanych w pomoc Ukrainkom i Ukraińcom: Federacji Funduszy Lokalnych w Polsce, która wspiera finansowo, rzeczowo i usługowo uchodźczynie i uchodźców wojennych, a także osoby, które pozostały w Ukrainie, wykorzystując potencjał 15 organizacji członkowskich, Stowarzyszenia Czajnia z Tomaszowa Lubelskiego, które od pierwszych dni wojny prowadzi wszechstronną pomoc rzeczową, żywnościową, doradczą dla Ukraińców w Polsce i Ukrainie, Nidzickiej Fundacji Rozwoju NIDA, która wspólnie z Nidzickim Funduszem Lokalnym wspiera przede wszystkim uchodźczynie i uchodźców przebywających na terenie powiatu nidzickiego, organizuje transporty z pomocą dla mieszkańców Czernihowa, oraz Ukraińskiego Domu Fundacji Nasz Wybór, który pomaga głównie Ukrainkom i Ukraińcom mieszkającym w Warszawie w znalezieniu mieszkania, pracy, integracji w nowym środowisku, prowadzi ogólnopolską infolinię dla uchodźców.

W analizie wyników badania wykorzystano także, niezbyt na razie liczne, badania i analizy dotyczące pomocy uchodźczynom i uchodźcom wojennym z Ukrainy.

Z uwagi na to, że badanie dotyczyło wolontariatu pracowniczego firm działających w Polsce, koncentrowało się ono na pomocy dla uchodźczyń i uchodźców wojennych przybywających z Ukrainy do naszego kraju. Warto jednak podkreślić, że firmy działające w Polsce wspierały i wspierają nadal, głównie finansowo i rzeczowo, obywateli Ukrainy, którzy pozostali w swoim kraju.

Badanie „Wolontariat pracowniczy dla Ukrainy” zostało przeprowadzone przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce we współpracy z Fundacją BNP Paribas.

Fot. Fundacja BNP Paribas.

3. WYNIKI BADANIA

3.1. ANKIETA ON-LINE

WOŁONTARIAT PRACOWNICZY – INFORMACJE OGÓLNE

Na ankietę odpowiedziało 31 podmiotów prowadzących programy wolontariatu pracowniczego. Większość z nich to **duże przedsiębiorstwa**, część należy do międzynarodowych korporacji. Dwa podmioty to spółki z udziałem skarbu państwa, a w przypadku dwóch firm w wypełnieniu ankiety uczestniczyły także ich fundacje.

Tabela 1. Podmioty, które odpowiedziały na ankietę on-line

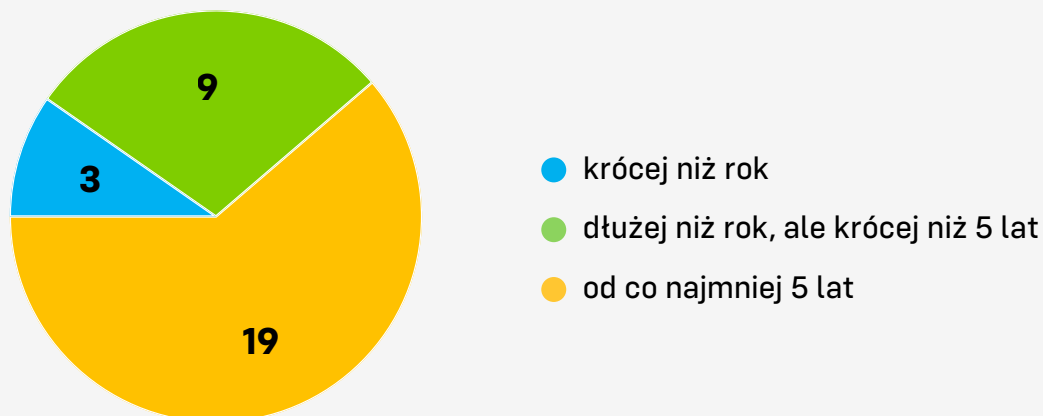
NAZWA PODMIOTU	NAZWA PODMIOTU
Allegro Polska	Leroy Merlin Polska
AMS	L'Oréal Polska i Kraje Bałtyckie
Bank Gospodarstwa Krajowego	Lotte Wedel (Wedel)
Castorama Polska	LPP SA
Credit Agricole Bank Polska SA	Nationale-Nederlanden
Deloitte Polska	Polenergia SA
Fundacja BNP Paribas / Bank BNP Paribas	Polpharma SA
Fundacja Orange / Orange Polska	Polski Fundusz Rozwoju
Grupa ANG SA	Provident Polska SA
Grupa Spółek Danone	PwC
Grupa Veolia w Polsce (Veolia)	Scalac
Ikano Bank Oddział w Polsce / Ikano Bank AB (publ) SA Oddział w Polsce	SimCorp
IKEA Retail (IKEA)	State Street Bank International Polska (State Street)
Katalog Marzeń – KatalogMarzeń.pl Joanna Zubik-Borucka, Tomasz Zubik	TIM SA
Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych SA – KUKE SA	Vive Textile Recycling
Lenovo Technology BV Oddział w Polsce, Lenovo Global Technology Poland	

Źródło: opracowanie własne

Wszystkie podmioty, które odpowiedziały na ankietę, prowadzą programy wolontariatu pracowniczego, większość od **ponad 5 lat**.

Wykres 1. Okres prowadzenia wolontariatu pracowniczego

(liczba firm, które wskazały określony przedział czasowy)

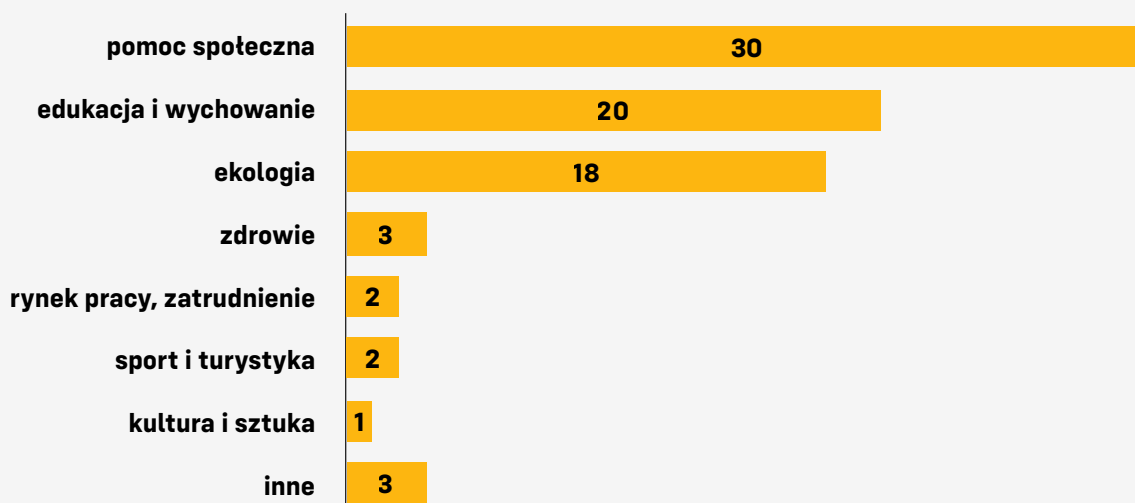

Źródło: opracowanie własne

Pracownicy-wolontariusze firm, które odpowiedziały na ankietę, działają w różnych obszarach, najczęściej jednak były wskazywane trzy: **pomoc społeczna, edukacja i wychowanie oraz ekologia**.

Wykres 2. Główne obszary działania wolontariatu pracowniczego

(liczba firm, które wskazały określony obszar, mając możliwość wyboru maksymalnie trzech głównych obszarów)

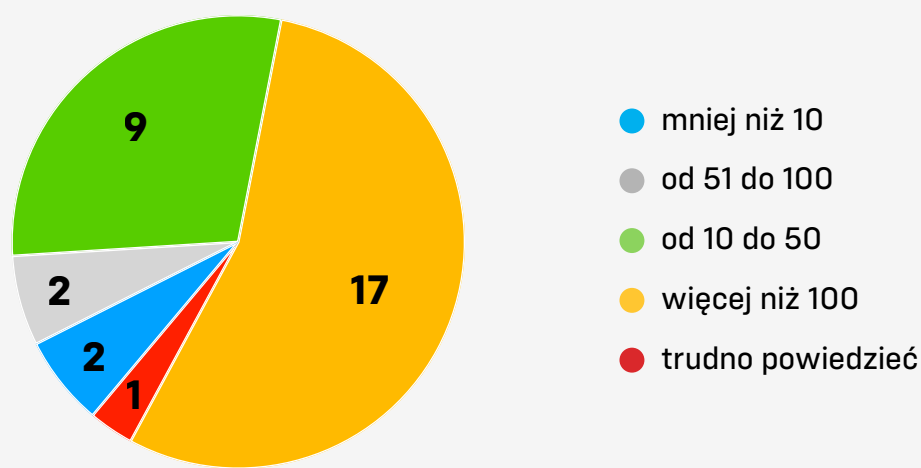
Źródło: opracowanie własne

W kategorii „inne” znalazły się następujące odpowiedzi: ekonomia społeczna, maksymalizacja potencjału organizacji pozarządowych oraz zróżnicowane obszary działania.

W ponad połowie firm w wolontariat pracowniczy stale lub akcyjnie jest zaangażowanych **więcej niż 100 pracowników**.

Wykres 3. Liczba pracowników firmy stale lub akcyjnie zaangażowanych w wolontariat pracowniczy

(liczba firm, które wskazały określony przedział liczbowy)

Źródło: opracowanie własne

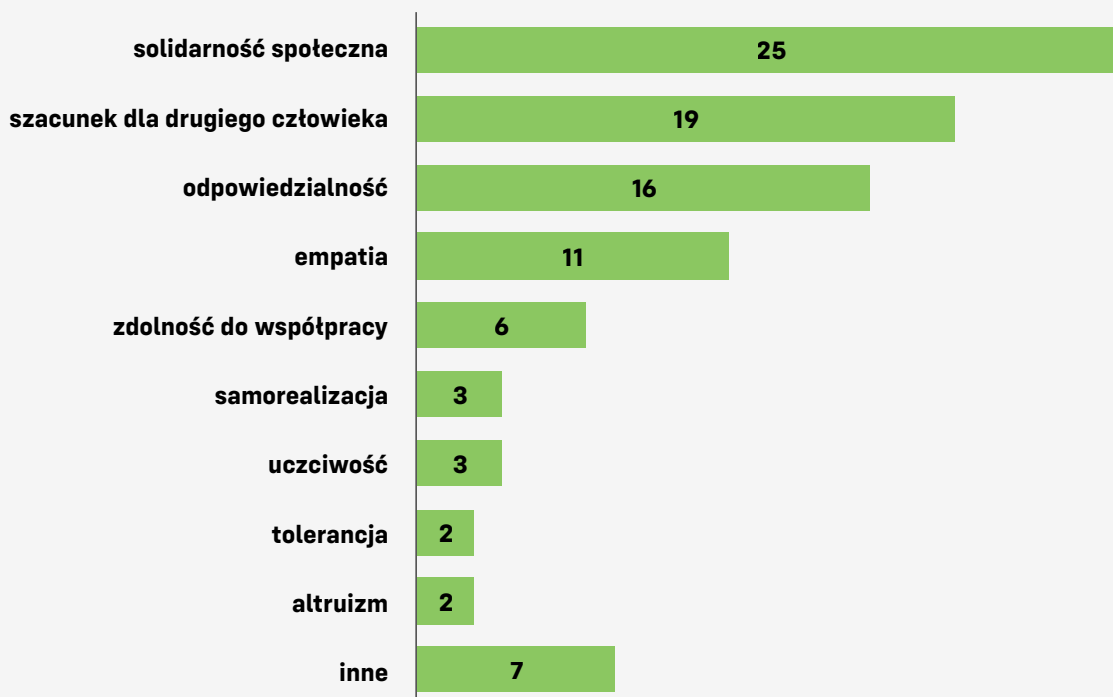
Niewiele – bo tylko 6 – podmiotów uczestniczyło w badaniu „Wolontariat pracowniczy przyszłości”, 13 nie brało w nim udziału, a pozostali respondenci nie byli w stanie tego stwierdzić. Większość, czyli 20, badanych słyszała o **Karcie Zasad Wolontariatu Pracowniczego i Społecznego Zaangażowania Pracowników Firm**, pozostałych 11 o niej dotychczas nie słyszało.

Ankietowani byli również pytani, gdzie można znaleźć informacje o wolontariacie pracowniczym prowadzonym przez ich firmy. Najczęściej są one dostępne na **stronach internetowych** firm lub ich fundacji, rzadziej w mediach społecznościowych oraz raportach niefinansowych dotyczących działalności firm. W przypadku 11 podmiotów informacje o wolontariacie pracowniczym są dostępne **jedynie wewnątrz** (za pośrednictwem intranetu, newsletterów, wewnętrznych aplikacji).

Ankietowani zostali zapytani, z jakimi wartościami, postawami wiąże się wolontariat pracowniczy w ich firmach. Najczęściej wskazywane wartości, postawy to: **solidarność społeczna, szacunek dla drugiego człowieka oraz odpowiedzialność**.

Wykres 4. Najważniejsze wartości, postawy, z którymi wiąże się wolontariat pracowniczy

(liczba firm, które wskazały określoną wartość, postawę, mając do wyboru maksymalnie trzy najważniejsze wartości, postawy)

Źródło: opracowanie własne

W kategorii „inne” znalazły się następujące odpowiedzi: wyrównywanie szans na rynku pracy, społeczna odpowiedzialność biznesu, zaangażowanie społeczne, pomoc dla lokalnych organizacji społecznych, troska, przejrzystość oraz humanizm – otwartość – bliskość i entuzjazm.

WOLONTARIAT PRACOWNICZY DLA UKRAINY

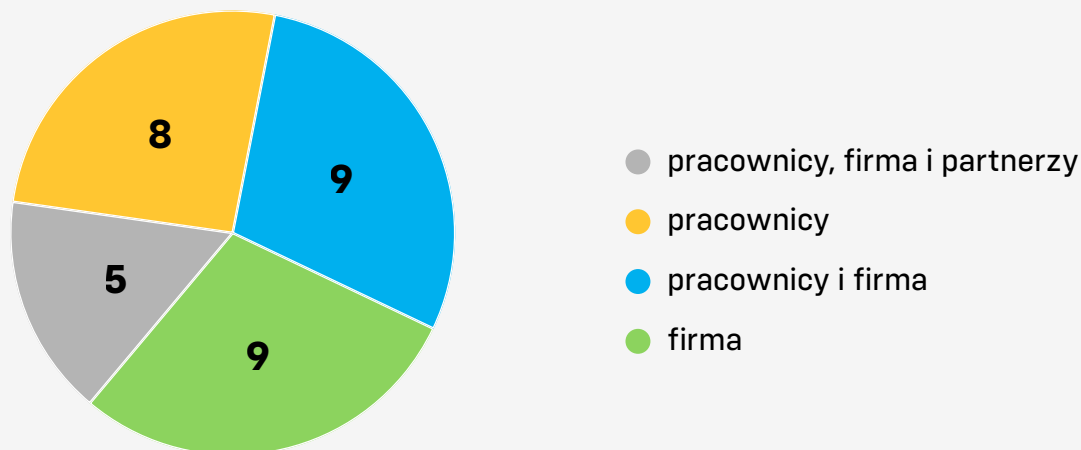
Przed 24 lutego 2022 roku tylko 9 firm wspierało uchodźców, np. z Białorusi, Afganistanu, Ukrainy lub innych krajów. **Po 24 lutego wszystkie firmy wsparły uchodźców wojennych z Ukrainy.**

Jedynie 4 firmy pomagały uchodźcom z Ukrainy tylko pośrednio, 12 zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio, a 15 pomagało wyłącznie bezpośrednio. Pośrednikami były z reguły **organizacje pozarządowe**, rzadziej samorządy i instytucje rządowe.

Wsparcie dla uchodźców **inicjowali zarówno pracownicy, jak i pracodawcy, a także partnerzy**, np. organizacje pozarządowe.

Wykres 5. Inicjatorzy wsparcia pracowników-wolontariuszy dla uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy

(liczba firm, które wskazały określoną odpowiedź)

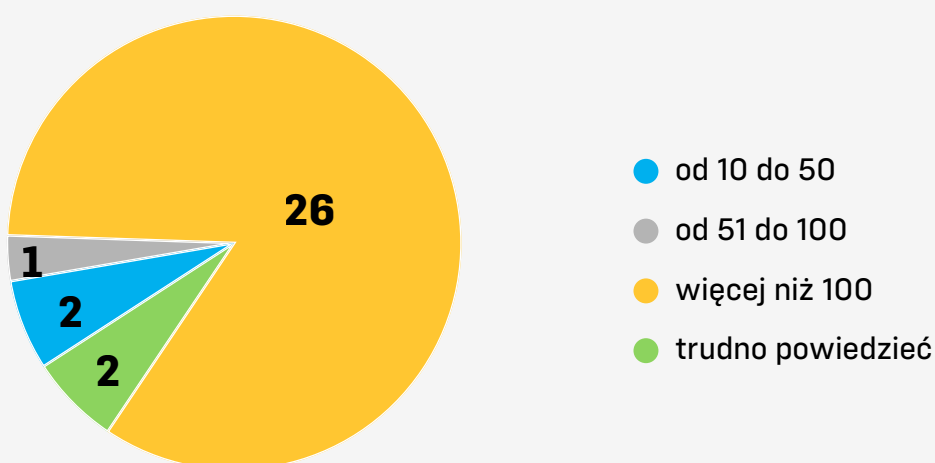

Źródło: opracowanie własne

Beneficjentami pomocy pracowników-wolontariuszy w przypadku 26 firm byli wszyscy uchodźcy z Ukrainy bez względu na wiek, sytuację rodzinną czy płeć. Pozostałe 5 firm koncentrowało się na: wsparciu rodzin (3 firmy), osób dorosłych (1 firma) oraz kobiet i dzieci (1 firma). Zdecydowana większość firm w ramach wolontariatu pracowniczego dotychczas wsparła **ponad 100 uchodźczyń i uchodźców** wojennych z Ukrainy.

Wykres 6. Liczba uchodźczyń i uchodźców, którym pomogli pracownicy-wolontariusze od początku wojny do momentu wypełnienia ankiety

(liczba firm, które wskazały określony przedział liczbowy)

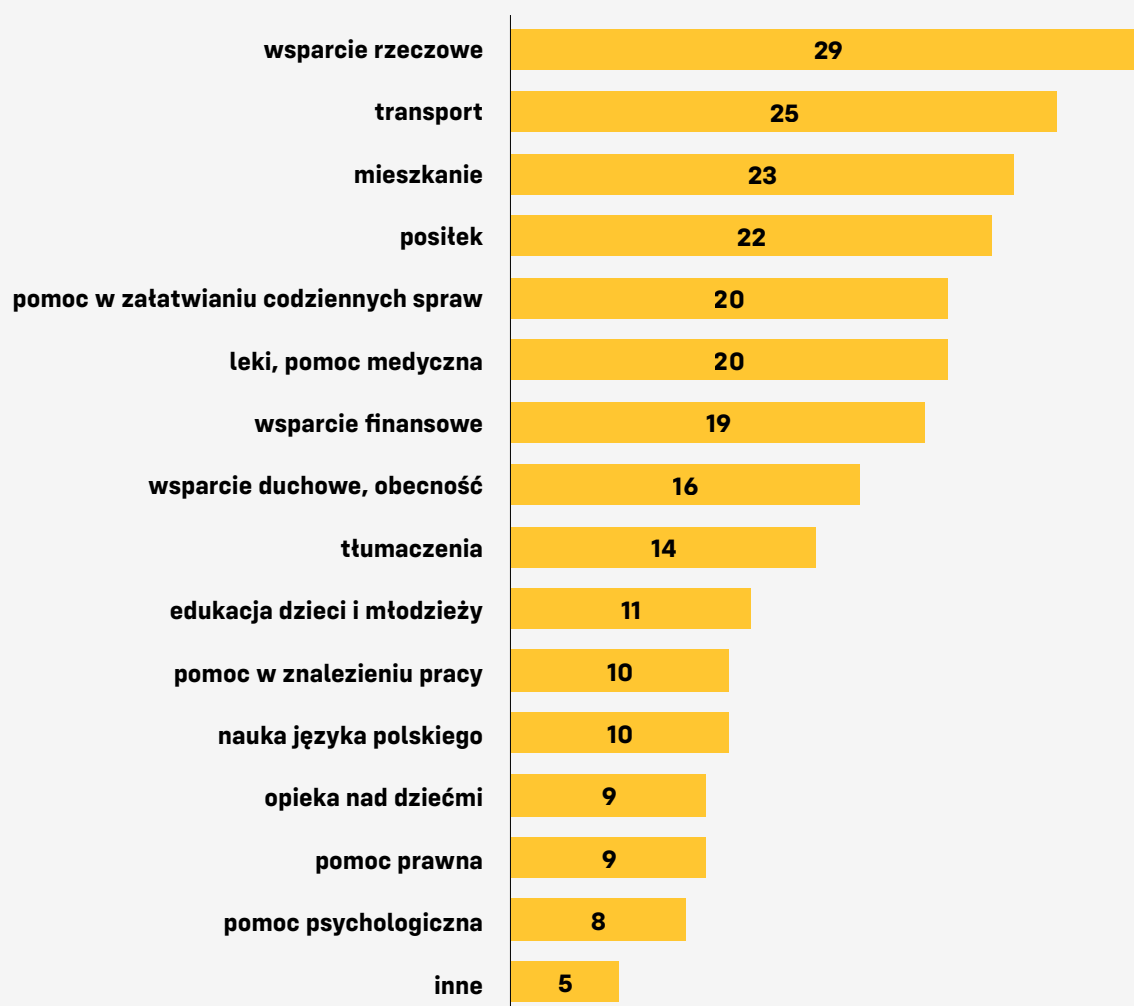

Źródło: opracowanie własne

Pracownicy-wolontariusze byli często tymi, którzy docierając do uchodźców, rozpoznawali ich potrzeby i w ramach swojej pracy, przy wsparciu pracodawców, oferowali uchodźcom **bardzo różnorodne formy wsparcia**, starając się odpowiedzieć na te potrzeby dzięki zaangażowaniu swoich firm i/lub ich fundacji.

Wykres 7. Rodzaj wsparcia najczęściej oferowany przez wolontariuszy uchodźcom z Ukrainy

(liczba firm, które wskazały określony rodzaj wsparcia)

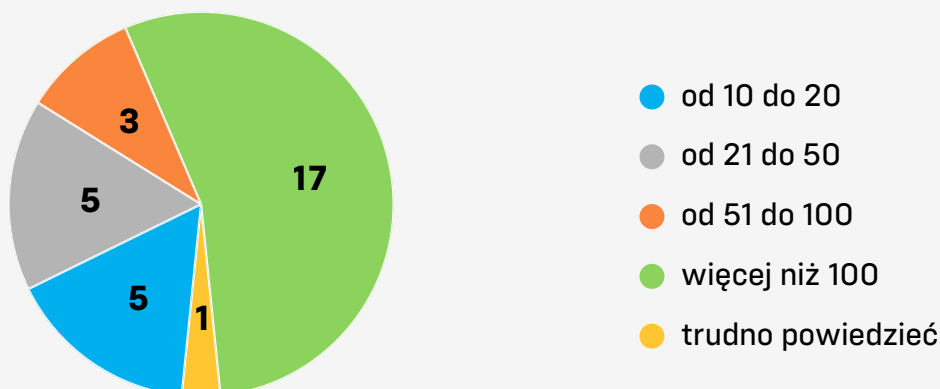
Źródło: opracowanie własne

W kategorii „inne” znalazły się następujące odpowiedzi: remonty budynków, obsługa punktów recepcyjnych, organizowanie zbiórek finansowych i rzeczowych.

W pomoc uchodźcom z Ukrainy w większości firm zaangażowało się **ponad 100 wolontariuszy**.

Wykres 8. Liczba pracowników-wolontariuszy, którzy zaangażowali się w pomoc uchodźcom z Ukrainy

(liczba firm, które wskazały określony przedział liczbowy)

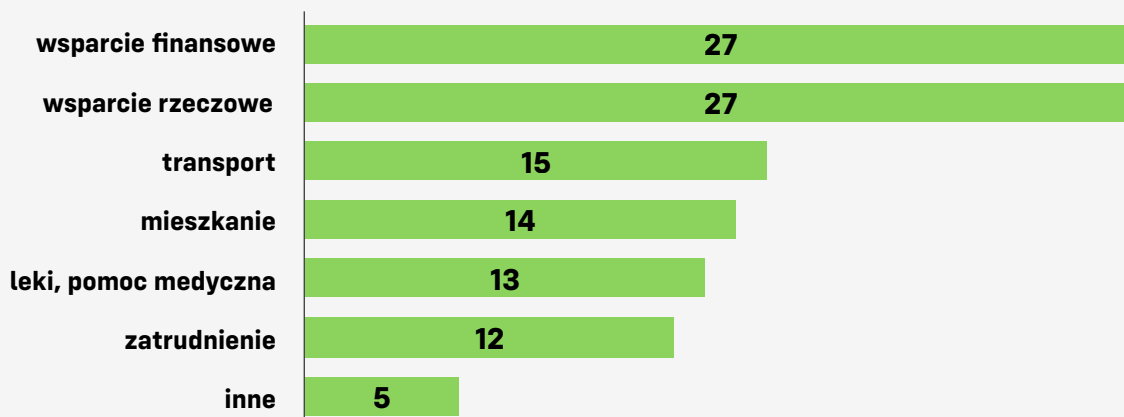
Źródło: opracowanie własne

W 26 firmach **wsparcie dla uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy spowodowało wzrost liczby pracowników angażujących się w wolontariat**, w 5 firmach takich zmian nie było.

Poza pomocą udzielaną w ramach wolontariatu pracowniczego dodatkowo firmy oferowały uchodźcom także bezpośrednie lub pośrednie wsparcie, głównie finansowe i rzeczowe.

Wykres 9. Rodzaje wsparcia, poza pomocą wolontariuszy, oferowane przez firmy uchodźcom z Ukrainy

(liczba firm, które wskazały określony rodzaj wsparcia)

Źródło: opracowanie własne

W kategorii „inne” pojawiły się następujące odpowiedzi: wyposażenie punktów recepcyjnych, remonty mieszkań, szkół, bezpłatny dostęp do Wi-Fi, wsparcie organizacji pozarządowych pomagających uchodźcom, bezpłatna infolinia z pomocą prawną.

Zdecydowana większość, czyli 29 firm, pomagając uchodźcom z Ukrainy, **współpracowała z partnerami zewnętrznymi**. Najczęściej były nimi **organizacje pozarządowe**, zarówno międzynarodowe, ogólnopolskie, jak i lokalne, nieco rzadziej samorządy. Pojedyncze firmy współpracowały także z agendami rządowymi i innymi przedsiębiorstwami.

Ankietowani byli pytani o to, czy nadal udzielają wsparcia Ukrainkom i Ukraińcom przebywającym w Polsce. Większość firm (26) **nadal wspiera uchodźców z Ukrainy**, 5 firm już tego nie robi, głównie dlatego, że dotychczasowe potrzeby, na które odpowiadały firmy, zostały według nich zaspokojone. Z tych 26 firm, które kontynuują wsparcie, w 17 jest ono **mniejsze niż na początku wojny**, w 4 firmach nie zmieniło się, w 1 zwiększyło, a w przypadku 4 firm zmieniły się jedynie formy pomocy.

W większości firm (27) zaangażowanie w pomoc uchodźczyniom i uchodźcom nie ograniczyło dotychczasowego wsparcia wolontariuszy w innych obszarach, w 2 firmach tak się stało, a w 2 innych wolontariat w dotychczasowych obszarach został skierowany przez samych wolontariuszy głównie na pomoc uchodźcom.

Większość firm (26) planuje kontynuować wsparcie dla uchodźców z Ukrainy w kolejnych 6 miesiącach.

Wykres 10. Kontynuacja wsparcia dla uchodźców z Ukrainy w najbliższych 6 miesiącach

(liczba firm, które wskazały określoną odpowiedź)

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani zostali także zapytani o **najważniejsze wyzwania** związane z pomocą uchodźczyniom i uchodźcom z Ukrainy. Pytanie miało charakter otwarty, stąd zostały udzielone bardzo zróżnicowane odpowiedzi. Najczęściej jednak zostały wskazane następujące wyzwania:

- ▶ zmieniająca się sytuacja uchodźców z Ukrainy i wynikające z niej potrzeby,
- ▶ bariera językowa,

- ▶ wsparcie dla osób w traumie związanej z wojną,
- ▶ powroty uchodźców do Ukrainy,
- ▶ brak systemowego wsparcia (prawnego, instytucjonalnego i finansowego),
- ▶ zmęczenie, spadek motywacji, a nawet zniechęcenie Polek i Polaków do pomocy,
- ▶ ograniczone zasoby finansowe i rzeczowe firm niezbędne do udzielania wsparcia.

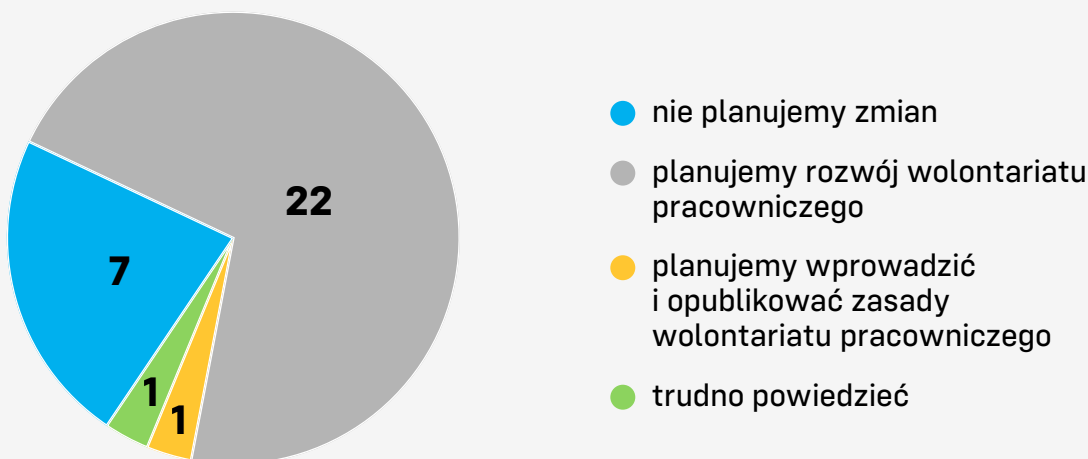
WOLONTARIAT PRACOWNICZY – ZMIANY

Jeśli chodzi o zaangażowanie pracowników-wolontariuszy w pomoc uchodźcom z Ukrainy, ankietowani zostali zapytani, czy w ostatnich 6 miesiącach cele lub zakres działania wolontariatu pracowniczego się zmieniły. W przypadku 14 firm takich zmian nie było, w pozostałych 17 nastąpiły zmiany polegające głównie na skoncentrowaniu się na wsparciu dla uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy.

W perspektywie najbliższego roku żadna z firm nie planuje ograniczania lub rezygnacji z wolontariatu pracowniczego, a większość (22) planuje rozwój wolontariatu pracowniczego.

Wykres 11. Zmiany w wolontariacie pracowniczym planowane w perspektywie najbliższego roku

(liczba firm, które wskazały określoną odpowiedź)

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani byli także proszeni o podzielenie się **nowymi rozwiązaniami**, które przedsiębiorstwa zastosowały w ramach pomocy dla uchodźców wojennych z Ukrainy, w szczególności w ramach wolontariatu pracowniczego. 22 firmy opisały krótko takie rozwiązania, wybrane ich przykłady znajdują się w załączniku 1 do raportu. Wiele z tych rozwiązań dotyczy wolontariatu pracowniczego, najczęściej są to możliwości wykorzystania w różnych formach dodatkowych dni pracy z przeznaczeniem na wolontariat na rzecz uchodźców.

3.2. WYWIADY GRUPOWE

Wywiady grupowe potwierdziły **zaangażowanie firm w pomoc uchodźczyń i uchodźcom wojennym z Ukrainy** także w formie wolontariatu pracowniczego. Przedstawiciele firm i organizacji pozarządowych zwracali jednak uwagę na to, że formy wsparcia ze strony biznesu były bardzo zróżnicowane, tak jak zróżnicowane były potrzeby uchodźców. Poza zaangażowaniem pracowników-wolontariuszy firmy oferowały wsparcie rzeczowe, finansowe, bezpłatny transport, organizowały zbiórki darów i pieniędzy. Przedstawiciele firm przyznali, że choć cele i priorytety programów wolontariatu nie zmieniły się, to **aktywność pracowników-wolontariuszy została skoncentrowana na wsparciu uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy, co niekiedy odsunęło na drugi plan dotychczasowe obszary aktywności wolontariuszy**.

Z punktu widzenia firm, które w większości przypadków nie pomagały wcześniej uchodźcom, **bezcenna wręcz była współpraca z organizacjami pozarządowymi**, które od pierwszych dni wojny organizowały pomoc dla uchodźców z Ukrainy, dzięki czemu przedsiębiorstwa mogły korzystać z ich wiedzy, doświadczeń oraz potencjału ludzkiego i instytucjonalnego. Była to najczęściej **wymiana dwustronna**, bo firmy, także w ramach wolontariatu pracowniczego, wspierały organizacje niosące pomoc uchodźcom, by mogły to robić skuteczniej. W ramach tzw. wolontariatu kompetencji specjaliści z firm pomagali np. organizacjom w logistyce, tworzyli aplikacje ułatwiające niesienie pomocy czy szkolili wolontariuszy obsługujących infolinię dla uchodźców. Firmy wspierały organizacje pozarządowe również rzeczowo i finansowo.

Z wywiadów wynika, że wsparcie dla uchodźców z Ukrainy spowodowało zarówno **zwiększenie liczby wolontariuszy, jak i wymiaru czasu ich pracy, a także liczby zgłaszanych przez nich inicjatyw**, które wspierali pracodawcy. W przypadku jednej z firm aktywność pracowników w pomaganiu uchodźcom stała się bodźcem do uporządkowania reguł funkcjonowania wolontariatu pracowniczego. Inna firma, która nosiła się z zamiarem uruchomienia programu wolontariatu pracowniczego w przyszłym roku, pod wpływem aktywności pracowników wspierających uchodźców z Ukrainy zrobiła to już teraz.

Uczestnicy wywiadów zwracali uwagę, że wsparcie pracowników-wolontariuszy zmieniało się w czasie. Po wybuchu wojny były to **działania spontaniczne**, wynikające z chęci niesienia pomocy, często dość chaotyczne. Dotyczyło to zarówno pracowników, jak i pracodawców. Zdarzały się sytuacje, w których pracownicy sami, pod wpływem impulsu, podejmowali działania, do których następnie przyłączał się pracodawca. Z czasem firmy przechodziły do bardziej uporządkowanego i systemowego wsparcia, robiąc to, co wynikało z rozpoznanych potrzeb, a nie – tak jak w początkowej fazie wojny – z tego, co wydawało się potrzebne pomagającym. W takim podejściu pomagały organizacje pozarządowe, a także samorządy, dysponując dobrym rozpoznaniem sytuacji i realnych potrzeb uchodźców. Firmy czy też ich fundacje stopniowo **włączyły pomoc uchodźcom do swoich programów wolontariatu pracowniczego**, wspierając inicjatywy pracowników-wolontariuszy nie tylko finansowo, lecz także rzeczowo czy usługowo.

Dzięki temu, że wolontariuszki i wolontariusze Banku BNP Paribas zajmowali się dziećmi, ich rodziny mogły uczestniczyć w lekcjach języka polskiego. Fot. Fundacja BNP Paribas.

Uczestnicy wywiadów podkreślali, że zmieniały się także **formy i sposoby wsparcia**, tak jak zmieniały się potrzeby uchodźców. Na początku wojny była to przede wszystkim aktywność na granicy, w punktach recepcyjnych, zapewnienie transportu, schronienia i wyżywienia. Obecnie punkt ciężkości pomocy dla uchodźców przesunął się na działania związane z **zapewnieniem im samodzielnego funkcjonowania w Polsce**, np. naukę języka, pomoc w znalezieniu pracy czy integrację z lokalną społecznością.

Firmy wspierają także swoich pracowników-wolontariuszy, organizując dla nich szkolenia i webinaria przygotowujące ich do pomagania uchodźcom, oferują im wsparcie psychologiczne, przygotowują poradniki dotyczące skutecznego pomagania, zapraszają na spotkania organizacje pozarządowe pracujące z uchodźcami. Jeżeli firmy mają swoje fundacje, to one zajmują się organizowaniem i koordynowaniem wsparcia dla uchodźców, podobnie jak organizacją samego wolontariatu pracowniczego. W przypadku firm, które są częścią międzynarodowych korporacji, wsparcie dla uchodźców z Ukrainy przybywających do Polski pochodziło również z zagranicy. Było to wsparcie finansowe, rzeczowe, a także wsparcie wolontariuszy, zwłaszcza na początku wojny.

Firmy, których przedstawiciele uczestniczyli w wywiadach i które zamierzają kontynuować wsparcie dla uchodźców, w większości włączyły je jako stały element swoich programów wolontariatu pracowniczego, **nie rezygnując jednak z dotychczasowych obszarów aktywności**. Była to konsekwencja pracy samych wolontariuszy, którzy np. w konkursach grantowych dotyczących innych obszarów i tak najczęściej sami proponowali działania skierowane do uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy. W dwóch przypadkach uruchomienie pomocy Ukrainkom i Ukraińcom wymagało dodatkowo zmian w statutach fundacji firm.

Działania wolontariuszy Fundacji Deloitte: wsparcie dla banków żywności, spotkania dla dzieci z Ukrainy z Dr. Clownem oraz zbiórka odzieży biznesowej.
Fot. Fundacja Deloitte.

To, co według rozmówców jest i będzie największym wyzwaniem, jeśli chodzi o pomoc uchodźcom, to **dostosowanie wsparcia do zmieniającej się sytuacji w Ukrainie**, którą na dodatek trudno przewidzieć. Ta zmienność skutkuje dużą fluktuacją uchodźców, część z nich wyjeżdża do innych krajów, część wraca do Ukrainy, cały czas, choć o wiele rzadziej niż na początku wojny, przyjeżdżają do Polski nowe osoby. Przedstawiciele organizacji pozarządowych zwracali uwagę na kluczowe wyzwanie, którym będzie **przetrwanie zimy przez mieszkańców Ukrainy, pozbawionych domów, ogrzewania i prądu**. Według niektórych rozmówców na tym wyzwaniu należy skoncentrować obecnie wszystkie siły i środki. Obawy przed przetrwaniem zimy w zniszczonym kraju mogą spowodować również wzmożenie fali uchodźców napływających do Polski.

Z punktu widzenia firm wyzwaniem jest także **zabezpieczenie środków na dalszą pomoc**. W niektórych przypadkach w ciągu pierwszego półrocza tego roku firmy wyczerpały już środki na społeczne zaangażowanie, w tym na granty dla inicjatyw wolontariuszy, zaplanowane na cały rok. Dlatego obecnie przedsiębiorstwa i ich fundacje podejmują działania, by zabezpieczyć środki na dalszą pomoc własnymi, firmowymi siłami lub pozyskać je ze źródeł zewnętrznych.

W wywiadach i ankiecie wzięty udział głównie duże firmy, ale przedstawiciele organizacji pozarządowych podkreślali, że obok nich pomoc oferowali także **mali, lokalni przedsiębiorcy**, przy czym wolontariuszami w ich przypadku często byli nie tylko pracownicy, lecz także kadra zarządzająca i sami właściciele. Wsparcie oferowały przede wszystkim firmy, które wcześniej w innych obszarach współpracowały z konkretnymi organizacjami, ale wiele przedsiębiorstw wyszukiwało organizacje, do których zgłaszało się z ofertą wsparcia. Najczęściej źródłem informacji o działaniach organizacji były dla nich **portale społecznościowe**.

Uczestnicy wywiadów zwrócili uwagę, że wolontariat pracowniczy okazał się dla samych wolontariuszy i pracodawców skutecznym sposobem odreagowania na szok związany z wojną w Ukrainie. Dał możliwość działania, **poczucie sprawstwa**, realizację podstawowych wartości, a także nadzieję, że wspólnie uda się powrócić do normalności.

Wolontariusze z Ikano Banku podczas segregowania i przygotowywania do transportu obuwia dla obywateli Ukrainy w magazynie firmy WoshWosh, wraz z założycielką WoshWosh – Martyną Zastawną (w środku). Fot. Ikano Bank.

3.3. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH

Według danych udostępnionych przez Straż Graniczną od początku wojny do połowy września granicę z Polską przekroczyło **6,48 mln uchodźców z Ukrainy**¹. Duża część z nich wyjechała z Polski do innych krajów lub powróciła do Ukrainy. Według szacunków w Polsce w lipcu zamieszkiwało około **1,2 mln uchodźczyń i uchodźców** wojennych z Ukrainy². Największa fala uchodźców napłynęła do Polski na początku wojny. Tylko w pierwszym miesiącu wojny do Polski przybyło ponad 2,2 mln uchodźców z Ukrainy³. Około 60 proc. z nich stanowią kobiety z dziećmi. Ponad połowa uchodźców **nie była wcześniej w Polsce** ani nie miała wcześniej kontaktu z osobami, które odwiedziły Polskę. Prawie połowa deklaruje, że **nie zna języka polskiego**⁴.

Polki i Polacy masowo organizowali i nadal organizują pomoc dla uchodźców w bardzo różnych formach. W kwietniu 2022 roku aż **63 proc. dorosłych Polaków** deklarowało, że pomaga uchodźcom z Ukrainy⁵. Zbliżony wyniki pokazuje inne badanie, według którego na początku wojny **66 proc. Polek i Polaków** deklarowało wsparcie dla uchodźców⁶. Wartość pomocy materialnej udzielonej uchodźcom wojennym przez polskie społeczeństwo w okresie od wybuchu wojny do maja 2022 roku jest szacowana na bisko **9–10 mld złotych**⁷. Polki i Polacy poza wsparciem materialnym angażowali również swój czas. W maju 2022 roku 20 proc. dorosłych Polaków deklarowało pomoc uchodźcom w załatwianiu różnych spraw, a **17 proc.** zaangażowanie wolontariackie w ramach zorganizowanych akcji pomocowych⁸. W pomoc uchodźcom zaangażowały się organizacje pozarządowe, samorządy terytorialne, państwo, a także firmy działające w Polsce. Z badania przeprowadzonego w maju 2022 roku wynika, że **53 proc. firm** w różny sposób pomagało Ukrainie i uchodźcom ukraińskim przybyłym do Polski. Przy czym odsetek takich firm był największy wśród dużych przedsiębiorstw (86 proc.), najmniej wśród mikroprzedsiębiorców (40 proc.)⁹.

W miarę upływu czasu zaangażowanie w pomoc uchodźcom nieco zmaleło. Sondaże Centrum Badania Opinii Publicznej pokazują spadek poparcia Polaków dla przyjmowania uchodźców z **94 proc.** na początku wojny do **84 proc.** w lipcu 2022 roku¹⁰.

1. <https://300gospodarka.pl/news/uchodzcy-z-ukrainy-w-polsce-liczba>

2. Baszczak, Ł., Kietczewska, A., Kukotowicz, P., Wincewicz, A., Zyzik, R. (2022), *Pomoc polskiego społeczeństwa dla uchodźców z Ukrainy*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa, lipiec 2022

3. *Inwazja Rosji na Ukrainę. Społeczeństwo i polityka wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny. Raport roboczy – Working Paper Katedry Polityki Społecznej, Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa, marzec 2022

4. *Sytuacja życiowa i ekonomiczna uchodźców z Ukrainy w Polsce. Raport z badania ankietowego zrealizowanego przez OO NBP, Departament Statystyki NBP*, Warszawa 2022

5. *Polacy wobec wojny na Ukrainie i ukraińskich uchodźców*, komunikat z badań nr 101/2022, CBOS, sierpień 2022

6. *Polaków portfel własny: „wiosenne wyzwania”. Raport Santander Consumer Banku*, marzec 2022

7. Baszczak, Ł., Kietczewska, A., Kukotowicz, P., Wincewicz, A., Zyzik, R., op.cit.

8. Tamże

9. https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/05/2022_05_09_Wiekszosc-firm-w-Polsce-angazuje-sie-w-pomoc-Ukrainie-1.pdf

10. *Polacy wobec wojny na Ukrainie i ukraińskich uchodźców*, op. cit.

Także o 10 punktów procentowych, z **63 proc.** w kwietniu do **53 proc.** w lipcu 2022 roku, spadł odsetek Polaków, którzy deklarują, że pomagają ukraińskim uchodźcom osobiście albo robi to ktoś z ich gospodarstwa domowego. Z kolei z badań sondażowych Szlachetnej Paczki wynika, że w marcu **56 proc.** dorosłych Polaków angażowało się w pomoc uchodźcom, a w maju było to **47 proc.** Powodów tego spadku było kilka: zmęczenie tematem wojny (tak deklarowało prawie 50 proc. badanych), niższe poczucie bezpieczeństwa finansowego, na które wpływa rosnąca inflacja, a także wizja wydatków związanych z wakacjami. Mimo zmniejszającego się zaangażowania w pomoc 40 proc. badanych uważało, że mobilizacja społeczna w obliczu kryzysu ma szansę trwale zmienić postawy społeczne Polaków¹¹. Mimo tych spadków zaangażowania nadal pozostaje ono na dość wysokim poziomie.

Wolontariusze Orange w ośrodku dla uchodźców w Biskupicach Podgórnych oraz podczas zwiedzania i porządkowania wspólnie z gośćmi z Ukrainy Ptasiego Raju na Wyspie Sobieszewskiej w ramach projektu współrealizowanego z Fundacją Rodzinny Gdańsk. Fot. Fundacja Orange.

11. Raporty z badań Polacy o pomocy uchodźcom i Pomoc uchodźcom – jak nas zmienia?, <https://www.szlachetnapaczka.pl/aktualnosci>

4. NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI

Przeprowadzone badanie miało charakter jakościowy, ale na podstawie jego wyników, mających często potwierdzenie w innych badaniach i analizach, można próbować formułować bardziej uogólnione wnioski. Zostały one przedstawione poniżej w podziale na dwa główne obszary, których dotyczyło badanie, czyli zaangażowania pracowników-wolontariuszy w pomoc uchodźcom z Ukrainy oraz zmian w programach wolontariatu pracowniczego.

4.1. WOLONTARIAT PRACOWNICZY DLA UKRAINY

- 4.1.1.** Badanie potwierdziło, że **firmy, w szczególności duże, w różnych formach zaangażowały się w pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy.** Warto zwrócić uwagę, że choć najczęściej była to pomoc materialna, to firmy oferowały również inne formy wsparcia, w tym pomoc pracowników-wolontariuszy.
- 4.1.2.** **Wolontariat pracowniczy we wszystkich firmach uczestniczących w badaniu został skierowany na pomoc uchodźcom z Ukrainy.** Wynikało to przede wszystkim z woli pracowników, a także pracodawców, a niekiedy również z sugestii czy prośb ze strony partnerów, najczęściej organizacji pozarządowych. Kluczowe wydają się jednak **oczekiwania ze strony pracowników,** co potwierdzają wyniki wywiadów grupowych przeprowadzonych w ramach badania oraz wyniki sondażu przeprowadzonego w marcu 2022 roku. Zgodnie z nim aż 87 proc. pracowników firm, które odpowiedziały na ankietę internetową, chciało, by ich firma angażowała się w pomoc Ukrainie, a 48 proc. było dumnych z firm, które pomagają uchodźcom¹².
- 4.1.3.** **Sposób i formy zaangażowania pracowników-wolontariuszy w pomaganie uchodźcom zmieniały się w czasie.** Zaangażowanie pracowników i firm było początkowo spontaniczną reakcją na dramat uchodźców przybywających do Polski oraz odpowiedzią na bezradność wobec samej wojny. Pracownicy – niezależnie od tego, czy byli wolontariuszami, czy nie – włączali się w działania pomocowe lub sami je organizowali podobnie jak wielu pracodawców, którzy także spontanicznie uruchamiali wsparcie firm dla ludzi uciekających przed wojną. W przypadku wolontariatu pracowniczego pomoc polegała w pierwszych tygodniach wojny na zaangażowaniu w punktach recepcyjnych na granicy, organizowaniu transportu, zakwaterowania, dostarczaniu żywności, lekarstw czy ubrań.

12. Pomoc dla Ukrainy z perspektywy pracowników. Badanie sondażowe, Dailyfruits, marzec 2022

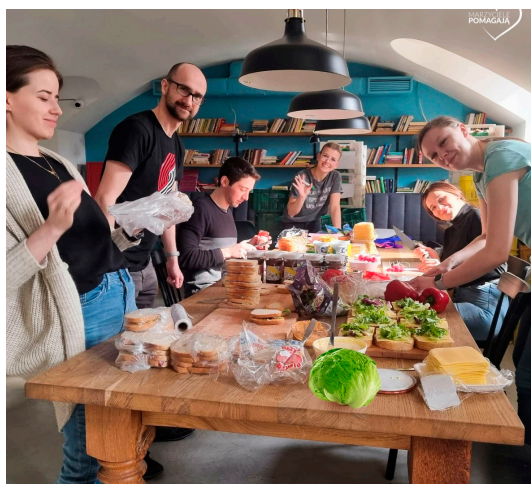
- 4.1.4. Z czasem wsparcie wolontariuszy zaczęło służyć głównie **ułatwianiu samodzielnego funkcjonowania uchodźców w Polsce**, np. przez naukę języka, pomoc w znalezieniu pracy, włączenie w życie społeczności lokalnych. Spontaniczne i niekiedy chaotyczne działania firm stawały się bardziej przemyślane, uporządkowane i zaplanowane. Dotyczyło to również wolontariatu pracowniczego. Wolontariusze pracujący z uchodźcami byli przygotowywani przez swoich pracodawców do skutecznego i użytecznego pomagania. Firmy często dzięki współpracy z organizacjami pozarządowymi i samorządami monitorowały potrzeby uchodźców, dostosowując do nich swoją pomoc.
- 4.1.5. **Po pół roku od rozpoczęcia wojny można zaobserwować lekki spadek zaangażowania firm w pomoc uchodźcom, także w ramach wolontariatu pracowniczego.** Co prawda większość firm uczestniczących w badaniu nadal kontynuuje wsparcie dla Ukraińek i Ukraińców, ale w 2/3 z nich jest ono mniejsze niż na początku wojny. Podobna tendencja dotyczy zresztą aktywności pomocowej na rzecz uchodźców całego społeczeństwa.
- 4.1.6. **Wsparcie dla uchodźców w wielu przypadkach wzmocniło i rozwinęło współpracę firm z organizacjami pozarządowymi.** Organizacje były głównym i wręcz bezcennym partnerem firm głównie dlatego, że od pierwszych dni wojny zaangażowały się w pomoc uchodźcom z Ukrainy. Organizacje brały na siebie ciężar pierwszego kontaktu z uchodźcami przybywającymi do Polski, dlatego miały dobre rozpoznanie ich sytuacji i potrzeb. Większość organizacji pozarządowych nie pracowała co prawda wcześniej z uchodźcami, ale miała doświadczenia we wspieraniu ludzi znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, co ułatwiło zorganizowanie pomocy dla uchodźców z Ukrainy. Większość firm, które wypełniły ankietę, skorzystała z wiedzy, doświadczeń, potencjału i mechanizmów wsparcia organizacji pozarządowych, oferując im w zamian wsparcie finansowe, rzeczowe, a także pomoc pracowników-wolontariuszy. Można powiedzieć, że w wielu przypadkach był to znakomity przykład współpracy, dzięki której korzystali przede wszystkim uchodźcy, ale również każdy z partnerów. Współpraca w pomaganiu uchodźcom dotyczyła w sposób naturalny firm i organizacji, które już wcześniej realizowały wspólne działania, ale wiele przedsiębiorstw samo szukało organizacji, które pomogły im skutecznie wspierać uchodźców, w czym najczęściej przydatne okazały się media społecznościowe.
- 4.1.7. Współpraca z organizacjami pomaga także **zwiększyć skuteczność i efektywność wsparcia ze strony firm**, gdyż może być ono uzupełnione i wzmocnione zasobami finansowymi, rzeczowymi i ludzkimi pozyskiwanymi przez organizacje z różnych źródeł, np. samorządowych, rządowych czy też od osób fizycznych i firm z Polski i z zagranicy.
- 4.1.8. **Pomoc uchodźczyniom i uchodźcom z Ukrainy niewątpliwie zdominowała programy wolontariatu pracowniczego, odsuwając na dalszy plan dotychczasowe priorytety aktywności pracowników-wolontariuszy.** Wydaje się to naturalną konsekwencją powstałej sytuacji i odpowiedzią na oczekiwania samych pracowników. Część firm włączyła pomoc uchodźcom np. do swoich programów grantowych, nie rezygnując z dotychczasowych obszarów wsparcia, ale wolontariusze i tak wnioskowali o wsparcie na działania na rzecz uchodźców z Ukrainy.

- 4.1.9. Skierowanie głównego nurtu wsparcia pracowników-wolontariuszy wydaje się nieść za sobą pewne zagrożenia. Dwa z nich są szczególnie istotne. Pierwsze to **ograniczenie aktywności wolontariuszy w innych obszarach działań**. Co prawda większość firm uczestniczących w badaniu stwierdziła, że nie zmieniła celów i priorytetów swoich programów wolontariatu pracowniczego, ale wyraźnie aktywność wolontariuszy została skoncentrowana na pomocy uchodźcom. Wojna w Ukrainie i jej skutki są obecnie bezsprzecznie najważniejszą kwestią także dla Polski, ale inne problemy pozostały nierozwiązane. Co więcej, niektóre z nich będą narastać, np. zagrożenia klimatyczne czy problem ubóstwa Polek i Polaków, który będzie się pogłębiał na skutek wysokiej inflacji i rosnących kosztów utrzymania.
- 4.1.10. Drugie wyzwanie to **konieczność znalezienia pieniędzy niezbędnych do wspierania uchodźców, w tym w formie wolontariatu pracowniczego oraz realizacji społecznego zaangażowania firm w innych obszarach**. Badanie pokazało, że pomoc uchodźcom spowodowała wzrost wydatków ponoszonych przez firmy na cele społeczne, w niektórych przypadkach wyczerpując w ciągu pół roku środki przewidziane na cały rok.
- 4.1.11. Większość firm uczestniczących w badaniu zamierza kontynuować wsparcie dla uchodźców, dlatego będą one musiały sprostać obu tym wyzwaniom nie tylko w tym, lecz także w kolejnym roku. Wyzwanie dotyczące finansowania wolontariatu pracowniczego – czy też szerzej: społecznego zaangażowania – wydaje się tym ważniejsze, że w perspektywie kilku nadchodzących miesięcy grozi Polsce **spowolnienie gospodarcze**, które może spowodować radykalne ograniczenie środków przeznaczanych przez przedsiębiorców na działalność społeczną. Z sondażu przeprowadzonego we wrześniu 2022 roku wynika, że już obecnie większość firm odnotowała spadek wydatków inwestycyjnych, obniżenie wartości sprzedaży czy też obniżenie płynności finansowej, co świadczy o pogarszaniu się kondycji ekonomicznej przedsiębiorstw. Wynika to przede wszystkim z niepewności sytuacji gospodarczej oraz cen energii¹³.
- 4.1.12. **Zaangażowanie pracowników-wolontariuszy w pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy zrodziło nie tylko nowe wyzwania, ale przyniosło również pozytywne skutki dla programów wolontariatu pracowniczego**. Zwiększyła się aktywność dotychczasowych wolontariuszy, pojawili się nowi pracownicy chcący angażować się w wolontariat, zwiększył się wymiar czasu poświęcanego przez wolontariuszy na działania społeczne. Rozrosła się również skala wsparcia wolontariuszy oraz zakres pomocy oferowanej przez firmy. Dzięki temu – mimo wyzwań, o których była mowa wyżej – żadna z firm uczestniczących w badaniu nie planuje rezygnacji z wolontariatu pracowniczego. Pozytywne skutki angażowania się w pomoc uchodźcom widać także w wymiarze jakościowym. Firmy zaczęły porządkować swoje programy wolontariatu pracowniczego i wprowadzać dotychczas niestosowane rozwiązania służące zwiększeniu skuteczności pracy wolontariuszy.

13. *Miesięczny Indeks Koniunktury – wrzesień 2022*, Polski Instytut Ekonomiczny, Bank Gospodarstwa Krajowego

4.2. WOŁONTARIAT PRACOWNICZY – ZMIANY

- 4.2.1. Kluczową zmianą w programach wolontariatu pracowniczego, która zaszła w 2022 roku, było oczywiście ukierunkowanie ich na pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy.** Jednak na podstawie wyników obecnego badania oraz porównania ich z wynikami badania przeprowadzonego jesienią 2021 roku można wskazać także inne zmiany, które przez kilka zaledwie miesięcy dokonały się w programach wolontariatu pracowniczego.
- 4.2.2. Najbardziej zauważalna zmiana to większy niż w poprzednim badaniu udział firm mających więcej niż 100 wolontariuszy,** co wydaje się skutkiem aktywizacji pracowników chcących pomagać uchodźcom z Ukrainy.
- 4.2.3. Pod wpływem wojny w Ukrainie i jej skutków nastąpił postulowany w badaniu z 2021 roku rozwój ilościowy i jakościowy programów wolontariatu pracowniczego** i to w dość szybkim tempie, choć z pewnością nie w takich okolicznościach, jakich oczekiwali uczestnicy poprzedniego badania. Wydaje się przy tym, że wprowadzone rozwiązania dotyczące pracy wolontariuszy będą miały trwały charakter.

U góry po lewej: wolontariusze firmy Katalog Marzeń podczas przygotowywania kanapek na dworzec. U góry po prawej: akcja 1000 plecaków dla dzieci z Ukrainy. Na dole: praca na granicy. Fot. Katalog Marzeń.

- 4.2.4. Z pewnością zaangażowanie pracowników-wolontariuszy w pomoc uchodźcom i jego konsekwencje stanowią odpowiedź na dwa inne wyzwania rozwojowe wolontariatu pracowniczego określone w badaniu z 2021 roku.
- 4.2.5. Pierwszym wyzwaniem jest **zachęcenie Polek i Polaków, nie tylko pracowników, do angażowania się w wolontariat oraz w inne formy wsparcia osób potrzebujących**. W 2022 roku aktywność społeczeństwa wzrosła w sposób przez nikogo nieprzewidywany nie tyle przez zachęty, ile wskutek potrzeb uchodźców uciekających przed wojną. Najważniejszym zadaniem na przyszłość jest podtrzymywanie tego zaangażowania i wykorzystanie go w innych sferach niż pomoc uchodźcom.
- 4.2.6. Drugim wyzwaniem nakreślonym w 2021 roku, na które zaczął obecnie odpowiadać wolontariat pracowniczy, jest **silniejsze włączenie się partnerów społecznych w rozwój wolontariatu pracowniczego**. Badanie potwierdza, że tak się stało, że upowszechnia się i umacnia współpraca firm z partnerami zewnętrznymi, przede wszystkim organizacjami pozarządowymi. Podobnie jak w przypadku pierwszego wyzwania trzeba ją w przyszłości umacniać i przenosić na inne pola społecznej aktywności.
- 4.2.7. Nie zmieniły się z kolei najczęściej wskazywane obszary działania wolontariatu pracowniczego. Zarówno w badaniu z 2021 roku, jak i obecnym zdecydowanie dominowały trzy obszary: **pomoc społeczna, edukacja i wychowanie oraz ekologia**.
- 4.2.8. Podobnie jak w 2021 roku **większość firm prowadzi programy wolontariatu pracowniczego od co najmniej 5 lat**, ale warto zauważyć, że w ciągu kilku miesięcy trzy nowe firmy uruchomiły programy wolontariatu pracowniczego.
- 4.2.9. Nie zmieniły się najczęściej wskazywane wartości i postawy, którym służy wolontariat pracowniczy, czyli szacunek **dla drugiego człowieka, solidarność społeczna, odpowiedzialność i empatia**.
- 4.2.10. Potwierdził się wniosek z badania z 2021 roku, że **wolontariat pracowniczy jest głównie domeną dużych firm**.
- 4.2.11. **Pozytywne jest, że wszystkie firmy uczestniczące w ankiecie w najbliższym półroczu nie planują rezygnować z wolontariatu pracowniczego, a większość zamierza go rozwijać**. Wydaje się, że firmy są świadome pobudzenia aktywności społecznej pracowników związanej z pomocą uchodźcom i zamierzają wykorzystać ją w ramach wolontariatu pracowniczego.

5. KLUCZOWE REKOMENDACJE

Rekomendacje dotyczące rozwoju wolontariatu pracowniczego w Polsce sformułowane w raporcie z badania „Wolontariat pracowniczy przyszłości” są nadal aktualne. W szczególności te dotyczące konieczności **podejmowania równoległych działań służących: upowszechnianiu stosowania wolontariatu przez pracodawców, wzmacnianiu i poszerzaniu wolontariatu tam, gdzie jest już obecny, oraz doskonaleniu programów wolontariatu pracowniczego zgodnie z wypracowaną wizją wolontariatu pracowniczego przyszłości**. Wyniki i wnioski z badania „Wolontariat pracowniczy dla Ukrainy” pozwalają sformułować dodatkowe rekomendacje dotyczące dalszego rozwoju programów wolontariatu pracowniczego:

- 5.1. Zaangażowanie wolontariatu pracowniczego w pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy **jest nadal potrzebne**, ale powinno odpowiadać na realne potrzeby uchodźców, być prowadzone w sposób uporządkowany i zaplanowany w ramach programów wolontariatu pracowniczego.
- 5.2. Firmy powinny **rozwijać programy wolontariatu pracowniczego** w wymiarze ilościowym, zagospodarowując wzmożoną aktywność społeczną pracowników na rzecz uchodźców wojennych z Ukrainy.

U góry po lewej: wolontariuszka Magdalena Grzankowska, prezes Fundacji Polskiego Funduszu Rozwoju, w Global Expo przy ul. Modlińskiej w Warszawie. Pozostałe zdjęcia: wolontariusze Fundacji Polskiego Funduszu Rozwoju podczas wyposażania 350 mieszkań, użyczonych przez fundację uchodźcom. Fot. Fundacja Polskiego Funduszu Rozwoju.

- 5.3. Niezbędne jest również podtrzymywanie tej aktywności m.in. przez **dostosowywanie działań wolontariackich do zmieniających się potrzeb uchodźców** i sytuacji w Ukrainie oraz dostarczanie pracownikom-wolontariuszom wiedzy i umiejętności niezbędnych do skutecznego pomagania.
- 5.4. Dla firm użyteczne jest rozwijanie **współpracy z organizacjami pozarządowymi**, które pomagają uchodźcom i mieszkańcom Ukrainy. Są one dla firm źródłem wiedzy, doświadczeń, a także dostarczycielem sprawdzonych mechanizmów wsparcia.
- 5.5. Niezbędne wydaje się racjonalne **godzenie w programach wolontariatu pracowniczego wsparcia dla uchodźców z angażowaniem wolontariuszy w rozwiązywanie innych problemów społecznych**. Wymaga to przypominania wolontariuszom o znaczeniu tych problemów.
- 5.6. Firmy powinny konsekwentnie **doskonalić programy wolontariatu pracowniczego** w wymiarze jakościowym, wykorzystując i rozwijając rozwiązania, które zostały wprowadzone w ramach wsparcia dla uchodźców z Ukrainy.
- 5.7. Konieczne jest także **zapewnienie środków finansowych** niezbędnych do realizacji programów wolontariatu pracowniczego, adekwatnych do planowanych działań. W efektywnym wykorzystaniu tych środków może pomóc współpraca z organizacjami pozarządowymi, które mogą dla potrzeb związanych z realizacją działań wolontariuszy wykorzystywać wiedzę, doświadczenia oraz zasoby ludzkie i organizacyjne.

PwC wspólnie z Youth Business Poland oraz innymi partnerami wspierają młodych Ukraińców poszukujących zatrudnienia, a także chcących wznowić działalność gospodarczą lub założyć własną firmę w Polsce. Na zdjęciu: warsztaty z prawa pracy prowadzone przez wolontariuszkę z PwC Legal. Fot. PwC.

Wolontariusze z IKEA podczas pracy w magazynie z darami dla uchodźców wojennych z Ukrainy Fundacji Gdańsk Pomaga oraz w punkcie PCK w Warszawie. Fot. IKEA.

Wolontariuszki koordynatorki wolontariatu Credit Agricole na Dworcu Głównym we Wrocławiu, oczekujące na dzieci z Ukrainy. Fot. Bank Credit Agricole.

6. ZAŁĄCZNIK 1: PRZYKŁADY ROZWIĄZAŃ ZASTOSOWANYCH W FIRMACH POMAGAJĄCYCH UCHODźCZYNIOM I UCHODźCOM WOJENNYM Z UKRAINY

W tabeli znajdują się wybrane, istotne fragmenty opisów rozwiązań, które znalazły się w ankiecie on-line.

FIRMA	WYBRANE ROZWIĄZANIA
Lenovo Technology BV Oddział w Polsce oraz Lenovo Global Technology Poland	Międzynarodowa korporacja Lenovo urządziła konkurs drużynowy, którego celem było zachęcenie pracowników do uprawiania sportu, a najlepsza drużyna mogła przekazać wygraną kwotę na cele charytatywne. Drużyna z Polski wygrała konkurs i przekazała środki na pomoc w edukacji uchodźców. Udało się również ściągnąć sprzęt komputerowy i telefony komórkowe z biur firmy w Europie, które zostały przekazane bezpośrednio uchodźcom lub organizacjom pozarządowym wspierającym uchodźców.
State Street Bank International Polska (State Street)	Został zwiększony wymiar płatnych dni na wolontariat pracowniczy (z 4 do 9 dni w ciągu roku). Wprowadzono możliwość przyznania dodatkowego dnia wolnego za przepracowanie 16 godzin wolontariackich w danym miesiącu.
PwC	Firma uruchomiła bezpłatną infolinię prawną w języku ukraińskim oraz projekt Youth Business Poland – BEST by Futuremakers (Business Employability Skills Training), którego celem jest wsparcie ponad 10 tys. Ukraińców mieszkających w Polsce w znalezieniu pracy i rozwoju firmy.
Deloitte Polska	Firma podwoiła liczbę godzin przeznaczonych na wolontariat z 8 do 16, uruchomiła kanał na MS Teams przeznaczony dla pracowników do koordynacji działań i wzajemnego wsparcia, zaangażowała ukraińskojęzycznych pracowników do wsparcia koordynacji działań i komunikacji z osobami z Ukrainy.
Credit Agricole Bank Polska SA	Promocja platformy UA SOS, który wpiera uchodźców z Ukrainy w znalezieniu bezpłatnego zakwaterowania, organizacja webinarów dla pracowników dotyczących skutecznego pomagania uchodźcom, wprowadzenie 5 płatnych dni na wolontariat.
Allegro Polska	Wsparcie pracowników z Ukrainy w ściągnięciu ich rodzin (dofinansowanie, płatne urlopy, pomoc psychologiczna). Wprowadzenie mechanizmu cegiełek na rzecz uchodźców dla kupujących na portalu internetowym Allegro.pl.
LPP SA	Zaoferowanie zakwaterowania, wyżywienia i bonów pieniężnych dla pracowników z Ukrainy i ich rodzin.

FIRMA	WYBRANE ROZWIĄZANIA
Provident Polska SA	Stworzenie domu matki, w którym bezpieczne schronienie znajdują kobiety z dziećmi uciekające z Ukrainy (znalezienie obiektu, wyremontowanie go przez wolontariuszy Providenta i wyposażenie). Obecnie mieszka w nim 30 osób. Dom jest prowadzony przy współpracy z Fundacją Inna Przestrzeń. Mieszkanki placówki mają dostęp do profesjonalnego wsparcia psychologicznego i edukacyjnego. Otrzymują również wsparcie przy poszukiwaniu pracy, a dzieci – opiekę przedszkolną i szkolną. Jest to możliwe dzięki współpracy firmy z władzami warszawskiej dzielnicy Białołęka.
Nationale-Nederlanden	Możliwość zgłoszenia własnych projektów pomocy Ukrainie w ramach grantowego wolontariatu pracowniczego – wybrane pomysły otrzymały dofinansowanie na realizację.
Polski Fundusz Rozwoju	Wprowadzenie na okres marzec–czerwiec dwóch dodatkowych dni w miesiącu na wolontariat pracowniczy.
SimCorp	Zapewnienie zakwaterowania dla 160 pracowników z Kijowa i ich rodzin, zaoferowanie zatrudnienia w Polsce, wsparcie w poszukiwaniu mieszkań oraz szkół dla dzieci.
AMS	Wykorzystanie nośników reklamowych do informowania o wsparciu dla uchodźców w języku ukraińskim.
Polenergia SA	Stworzenie wewnętrznej strony internetowej dla pracowników. Są na niej publikowane najistotniejsze informacje dla tych, którzy są zainteresowani udzielaniem pomocy uchodźcom.
Fundacja Orange / Orange Polska	Powstał Zespół ds. Integracji Społecznej złożony z ekspertek z Ukrainy, które zostały zaproszone do kapituły konkursu grantowego dla wolontariuszy w edycji dużych grantów do 50 tys. złotych na współpracę wolontariuszy i NGO, by zaoferować długofalową pomoc osobom, które uciekły przed wojną w Ukrainie (realizacja projektów od lipca do listopada 2022 roku). Od pierwszych dni wojny około 1 tys. pracowników Orange Polska zrealizowało 130 różnych inicjatyw w całej Polsce dzięki grantom ufundowanym przez Fundację Orange. Zarząd Orange Polska powołał w marcu 2022 roku Komitet Pomocy Ukrainie, którego zadaniem jest planowanie i koordynowanie działań służących wsparciu gości z Ukrainy.
Grupa ANG SA	Firma stworzyła własną bazę mieszkań dla uchodźców we współpracy z serwisem nieruchomości-online.pl.
Katalog Marzeń – KatalogMarzeń.pl Joanna Zubik-Borucka, Tomasz Zubik	Powstała strona internetowa, na której dostępne są informacje o bezpłatnych atrakcjach dla dzieci uchodźców w całej Polsce.
Grupa Veolia w Polsce	Kompleksowa pomoc rodzinom pracowników z Ukrainy, zapewnienie transportu, pomocy po przekroczeniu granicy ukraińsko-polskiej (transport, zamieszkanie, posiłki, wsparcie) oraz lokacja rodzin ukraińskich u rodzin pracowników Veolii również w Europie.

FIRMA	WYBRANE ROZWIĄZANIA
Fundacja BNP Paribas / Bank BNP Paribas	W pomoc uchodźcom zaangażowało się ponad 400 pracowników-wolontariuszy banku, a fundacja wsparła 37 zgłoszonych przez nich projektów, każdy kwotą 4 tys. złotych. Fundacja przekazała także 3 mln złotych organizacjom pozarządowym pomagającym uchodźcom. Bank BNP Paribas pomaga swoim ukraińskim pracownikom oraz pracownikom siostrzanego Ukrsibbanku i ich rodzinom, dzięki czemu już ponad 1 tys. osób otrzymało schronienie i pomoc w stawianiu pierwszych kroków w Polsce.
Leroy Merlin Polska	Uruchomienie namiotu na granicy, w którym wolontariusze wspierali uciekinierów, rozdając jedzenie, napoje, ubrania. Zorganizowanie miejsc pobytu dla pracowników LM Ukraina oraz wyżywienia i wsparcia psychologicznego. Uruchomienie pakietów pomocowych dla usamodzielniających się pracowników LM Ukraina przy współpracy z samorządami i organizacjami społecznymi. Remontowanie mieszkań, punktów recepcyjnych i integracyjnych dla uchodźców.
Grupa Spótek Danone	Wsparcie dla pracowników Danone Ukraina i ich rodzin przyjeżdżających do Polski w postaci zapewnienia mieszkań, transportu, wyżywienia czy ubrania. Dzięki zaangażowaniu sztabu Danonersów Grupa Spótek Danone uruchomiła od maja projekt systemowego wsparcia „Hope for Ukraine” dla pracowników Danone Ukraina i ich najbliższych rodzin przebywających obecnie w Polsce. Projekt obejmuje wsparcie pieniężne wszystkich istotnych potrzeb (dofinansowanie czynszu, zakupów żywności, środków higieny, odzieży, internetu itp.). Pakiet jest realizowany przy współpracy dwóch fundacji: Fundacji Nutrii (po stronie Danone) i Fundacji Leny Grochowskiej, która ma doświadczenie we wspieraniu uchodźców.
Castorama Polska	Poza 24 godzinami dostępnymi na pracę w formie wolontariatu pracodawca zaproponował dodatkową formę nieobecności w pracy: skorzystanie z doraźnego, płatnego zwolnienia od pracy. Można świadczyć taką pomoc z zachowaniem prawa do wynagrodzenia jako nieobecność usprawiedliwiona płatna. Rozwiązanie wprowadzono tymczasowo i tylko w przypadku pomocy obywatelom z Ukrainy w związku z obecną sytuacją na terytorium tego państwa.
Bank Gospodarstwa Krajowego	Prawie 230 pracowników BGK zostało zaangażowanych do całodobowego wsparcia uchodźców w punkcie recepcyjnym na Hali Torwar, a także do usprawnienia logistyki i infrastruktury komunikacyjnej w przestrzeni hali. Bank utworzył specjalne konto dla Narodowego Banku Ukrainy, gdzie każdy może wpłacać środki na wsparcie Ukrainy. BGK i bankowa Fundacja Empiria i Wiedza w partnerstwie z firmą Bigram uruchomiły platformę Vdoma, na której można znaleźć wszelkie informacje o zasadach prawnych, wzory umów i porady, jak należy się poruszać w polskim systemie prawnym.

Realizator badania:

Partner badania:

www.filantropia.org.pl

www.bnpparibas.pl/fundacja

ul. Marszałkowska 6/6
00-590 Warszawa
tel.: 22 622 01 22
e-mail: arfp@filantropia.org.pl
www.filantropia.org.pl

